

Тест за модельною програмою «Всесвітня історія. 7 – 9 класи»  
(авт. Щупак І. Я., Посунько А. С., Бакка Т. В., Бурлака О. В., Власова Н. С., Желіба О. В.,  
Махонін О. О., Мелешенко Т. В., Павловська-Кравчук В. А., Піскарьова І. О., Худобець О)

**Пушкарська Інна Василівна,**

вчителька історії та правознавства Смілянської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів №12  
Смілянської міської ради Черкаської області;

8 клас

Всесвітня історія

**Робота з джерелами історичної інформації**

**Варіант 1**

**Розділ І. Економіка і суспільство раннього Модерного (Нового) часу.**

**Опрацюйте змодельовану ситуацію і виконайте завдання.**

Ви учасник конференції Світової організації торгівлі (СОТ), яка досліджує історію міжнародної торгівлі та економічні відносини, що є ключовою складовою суспільного розвитку.

**Прочитайте та проаналізуйте історичні матеріали. Дайте відповіді на запитання, які допоможуть підготувати вам доповідь і провести паралелі між історичним минулим та сьогоденням з проблем сутності суспільних процесів розвитку країн світу.**

**Текст 1. Економіка та суспільство Раннього Модерного часу**

Ранній Новий час (XVI–XVIII ст.) став епохою докорінних змін, що ознаменували перехід від традиційного аграрного суспільства до індустріального. Поштовхом до цих трансформацій стали Великі географічні відкриття, які сприяли формуванню світового ринку та проклали нові торговельні шляхи між континентами.

Масове ввезення дорогоцінних металів з Нового Світу до Європи спричинило «революцію цін» – різке знецінення грошей та зростання вартості товарів. Цей процес болісно вдарив по феодалній аристократії, що жила за рахунок фіксованої ренти, але збагатив підприємливих купців та виробників.

У промисловості середньовічні цехи з їхньою жорсткою регламентацією почали поступатися місцем мануфактурам. Головною особливістю мануфактури був поділ праці: кожен робітник виконував лише одну просту операцію, що значно підвищувало продуктивність, хоча праця залишалася ручною. В економіці утверджувалися капіталістичні відносини, де головними фігурами ставали власники капіталу (буржуазія) та вільнонаймані робітники. Держави почали проводити **політику меркантилізму**, вважаючи, що багатство країни залежить від кількості накопиченого золота та срібла, тому стимулювали експорт і обмежували імпорт.

З'явилися перші товарні біржі та банки, які обслуговували міжнародну торгівлю. У соціальній сфері поглибилося розшарування: «старе дворянство» занепадало, натомість з'являлося «нове дворянство», яке активно займалося підприємництвом. Водночас у Західній Європі селяни ставали особисто вільними, тоді як у Східній Європі посилювалося кріпацтво для забезпечення експорту зерна.

**1. Визначте головний економічний наслідок масового ввезення золота та срібла з Нового Світу.**

А Зміцнення фінансового стану феодалної аристократії.

Б Зниження цін на продовольчі товари.

В «Революція цін» та знецінення грошей.

Г Занепад банківської системи.

**2. Яка характеристика відрізняла мануфактуру від середньовічного цеху?**

А Використання виключно машинної праці.

- Б Поділ праці між робітниками при збереженні ручної праці.  
 В Відсутність найманих працівників.  
 Г Жорстка регламентація обсягів виробництва державою.

**3. Укажіть економічну політику, яку проводили держави Раннього Нового часу для накопичення багатства.**

- А лібералізм  
 Б меркантилізм  
 В соціалізм  
 Г фритредерство

**4. Визначте ДВІ соціальні групи, які виграли від економічних змін Раннього Модерного часу.**

- А Феодальна аристократія, що жила з фіксованої ренти.  
 Б Купці та підприємці.  
 В «Нове дворянство», залучене у підприємництво.  
 Г Кріпосні селяни Східної Європи.

**5. Визначте ТРИ достовірні твердження щодо розвитку промисловості та торгівлі.**

- А Цехова система повністю зникла одразу після Великих географічних відкриттів.  
 Б Сформувався світовий ринок завдяки новим торговельним шляхам.  
 В З'явилися товарні біржі та банки.  
 Г Держави стимулювали експорт товарів.  
 Д Ручна праця була повністю витіснена механізованою.

**6. Установіть відповідність між економічним явищем та його сутністю або наслідком.**

|   | Явище                 |   | Сутність / Наслідок                                                        |
|---|-----------------------|---|----------------------------------------------------------------------------|
| 1 | «Революція цін»       | А | Об'єднання ремісників однієї спеціальності для захисту інтересів.          |
| 2 | Мануфактура           | Б | Знецінення грошей, що вдарило по одержувачах фіксованої ренти.             |
| 3 | Капіталізм            | В | Підприємство, засноване на ручній праці та її поділі.                      |
| 4 | Колоніальна експансія | Г | Система, де головними є власники засобів виробництва та наймані робітники. |
|   |                       | Д | Завоювання Європейськими державами нових земель в Америці, Азії та Африці. |

**7. Відновіть текст, проаналізувавши економічний розвиток Раннього Модерного часу.**

«Перехід до індустріального суспільства супроводжувався змінами у виробництві: замість цехів виникали \_\_\_\_ 1. Хоча праця залишалася \_\_\_\_ 2, її продуктивність зростала завдяки запровадженню \_\_\_\_ 3 праці, коли кожен робітник виконував окрему операцію».  
 (Відповіді впишіть словами у відповідній граматичній формі через кому з пробілом.)

**8. Проаналізуйте логіку тексту та вставте пропущене поняття.**

«Великі географічні \_\_\_\_\_ стали каталізатором змін, адже вони не лише розширили горизонти, а й сприяли формуванню світового ринку, об'єднавши економіки різних континентів». (Відповідь упишіть словом з малої літери у відповідній граматичній формі.)

**9. Міні-кейси 2. Аналіз історичної паралелі.**

**Економіка та виробництво**

*Сучасний контекст:* У ХХІ столітті багато країн намагаються захистити свого виробника, вводячи високі мита на іноземні товари (наприклад, торговельні війни між США та Китаєм).  
*Історичний контекст:* У Ранній Новий час держави накопичували золото і срібло, заохочували вивіз товарів і обмежували ввіз.

**9.1. Як називалася економічна політика Раннього Нового часу, що мала спільні риси із сучасним протекціонізмом?**

- А фритредерство
- Б меркантилізм
- В глобалізація
- Г монетаризм

**Порівняння виробничих процесів**

*Сучасний контекст:* На сучасних автомобільних заводах конвеєр розбиває збирання авто на тисячі дрібних операцій, які виконують роботи або люди. Це забезпечує величезну швидкість виробництва.

*Історичний контекст:* У Ранній Новий час з'явився тип підприємства, де вперше застосували поділ праці, але без конвеєра та машин.

**9.2. Визначте підприємство, яке є історичним попередником сучасного заводу з точки зору організації (поділу) праці.**

- А середньовічний цех
- Б ремісничка майстерня
- В мануфактура
- Г натуральне господарство

**Причини інфляції**

Інфляція (знецінення грошей) є проблемою і сьогодні, і в минулому. Однак причини можуть відрізнятися.

**9.3. Зіставте причину інфляції з історичним періодом.**

|   | Період                             |   | Причина знецінення грошей                                                                              |
|---|------------------------------------|---|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Ранній Новий час («Революція цін») | А | Надмірний друк паперових банкнот, не підкріплених товаром.                                             |
| 2 | Сучасний світ (класична інфляція)  | Б | Надходження величезної кількості золота та срібла з колоній, що знизило вартість дорогоцінних металів. |
|   |                                    | В | Відсутність попиту на товари.                                                                          |

**Соціальна мобільність**

*Сучасний контекст:* Сьогодні список найбагатших людей світу (Forbes) очолюють не нащадки королів, а засновники технологічних компаній (Ілон Маск, Джефф Безос), які заробили капітал завдяки інноваціям та бізнесу.

**9.4. Визначте соціальну групу Раннього Нового часу, яка є історичним аналогом сучасних бізнесменів, оскільки їхній статус залежав від капіталу та підприємливості, а не від давнини роду.**

- А феодалська аристократія
- Б цехові майстри
- В буржуазія
- Г залежні селяни

### Критерії оцінювання

| №   | Відповідь                   | Рівні      | Бал | Усього                                                          |
|-----|-----------------------------|------------|-----|-----------------------------------------------------------------|
| 1   | В                           | Початковий | 1   | 24 бали.<br>Отриманий<br>бал<br>потрібно<br>помножити<br>на 0,5 |
| 2   | Б                           |            | 1   |                                                                 |
| 3   | Б                           |            | 1   |                                                                 |
| 4   | Б, В                        | Середній   | 2   |                                                                 |
| 5   | Б, В, Г                     |            | 3   |                                                                 |
| 6   | 1-Б, 2-В, 3-Г, 4-Д          |            | 4   |                                                                 |
| 7   | мануфактури, ручною, поділу | Достатній  | 3   |                                                                 |
| 8   | відкриття                   |            | 1   |                                                                 |
| 9.1 | Б                           | Високий    | 2   |                                                                 |
| 9.2 | В                           |            | 2   |                                                                 |
| 9.3 | 1-Б, 2-А                    |            | 2   |                                                                 |
| 9.4 | В                           |            | 2   |                                                                 |

### Варіант 2

**Опрацюйте змодельовану ситуацію і виконайте завдання.**

Ви учасник конференції Світової організації торгівлі (СОТ), яка досліджує історію міжнародної торгівлі та економічні відносини, що є ключовою складовою суспільного розвитку.

**Прочитайте та проаналізуйте історичні матеріали. Дайте відповіді на запитання, які допоможуть підготувати вам доповідь і провести паралелі між історичним минулим та сьогоденням з проблем міжнародної торгівлі та економічних відносин.**

#### **Текст 1. Соціально-економічні зрушення та повсякдення Раннього Модерного часу**

Економічне піднесення Раннього Нового часу супроводжувалося стрімкою урбанізацією, особливо в Західній Європі, де міста ставали центрами фінансового життя. Аби зменшити ризики далеких торговельних експедицій, купці почали об'єднувати свої капітали, створюючи перші акціонерні компанії. Найвідоміші з них – Ост-Індські компанії (англійська та голландська) – отримували від держави монопольне право на торгівлю з колоніями та приносили своїм вкладникам величезні прибутки.

В аграрному секторі Європи відбувалися протилежні процеси. В Англії розгорнувся процес «огороджування»: дворяни силою зганяли селян із землі, перетворюючи рілля на пасовища для овець, щоб продавати вовну мануфактурам. Це призвело до появи армії жебраків та дешевої найманої сили для промисловості. Натомість у Східній Європі землевласники, прагнучи збагатитися на продажу хліба на Захід, створювали фільварки – багатогалузеві господарства, що базувалися на безоплатній праці кріпаків.

Зміни торкнулися і повсякденного життя: до раціону європейців увійшли нові продукти з колоній – картопля, кукурудза, цукор, кава та чай. Соціальна структура ставала рухливішою: міська верхівка (патриціат) та заможна буржуазія почали купувати дворянські титули, зливаючись з аристократією. Однак життя простих найманих робітників залишалося важким, без жодних соціальних гарантій, а робочий день часто тривав до 14–16 годин.

#### **1. Визначте мету створення акціонерних компаній, указаних у тексті.**

- А Забезпечення соціального захисту робітників.
- Б Об'єднання капіталів для зменшення ризиків торгівлі.
- В Боротьба з процесом огороджування.
- Г Організація цехового виробництва.

#### **2. Що таке «огороджування» в контексті історії Англії?**

- А Будівництво оборонних споруд навколо міст.
- Б Вигнання селян із землі для створення пасовищ.
- В Створення закритих ремісничих цехів.
- Г Введення митних кордонів між графствами.

**3. Укажіть форму господарювання, яка домінувала у Східній Європі згідно з текстом.**

- А Фермерське господарство з найманою працею.
- Б Дрібне селянське землеволодіння.
- В Фільваркове господарство з працею кріпаків.
- Г Скотарське кочове господарство.

**4. Укажіть ДВА наслідки процесу «огороджування» для соціальної структури.**

- А Зростання кількості заможних селян-фермерів.
- Б Поява великої кількості жебраків.
- В Зникнення дворянства як класу.
- Г Формування ринку дешевої найманої робочої сили.

**5. Визначте ТРИ нові товари, які увійшли до вжитку європейців завдяки торгівлі з колоніями.**

- А пшениця
- Б картопля
- В вовна
- Г кава
- Д цукор

**6. Установіть відповідність між терміном та його визначенням.**

|   | Термін              |   | Визначення                                                      |
|---|---------------------|---|-----------------------------------------------------------------|
| 1 | Акціонерна компанія | А | Процес примусового вилучення землі у селян.                     |
| 2 | Фільварок           | Б | Об'єднання купців для спільної торгівлі з розподілом прибутків. |
| 3 | Огороджування       | В | Господарство, орієнтоване на ринок, де працювали кріпаки.       |
| 4 | Патриціат           | Г | Міська верхівка, найбагатші купці та банкіри.                   |
|   |                     | Д | Об'єднання ремісників однієї професії.                          |

**7. Заповніть пропуски, спираючись на текст.**

«Щоб вести торгівлю з далекими країнами та ділити ризики, купці створювали \_\_\_\_\_ 1 компанії. Найвідоміші з них отримували від держави \_\_\_\_\_ 2 на торгівлю з \_\_\_\_\_ 3».  
(Відповіді впишіть словами у відповідній граматичній формі через кому з пробілом.)

**8. Проаналізуйте логіку тексту та вставте пропущене поняття.**

«У той час як міська буржуазія прагнула отримати дворянські титули, становище найманих робітників залишалося складним через відсутність соціальних \_\_\_\_\_ та надмірно довгий робочий день».(Відповідь упишіть словом з малої літери у відповідній граматичній формі.)

**9. Міні-кейси 2. Аналіз історичної паралелі.**

**Фінансові інструменти (Аналогія)**

*Сучасний контекст:* Сьогодні будь-яка людина може купити акції компаній Apple чи Tesla на фондовій біржі, ставши їх співвласником і отримуючи частину прибутку (дивіденди).

*Історичний контекст:* У XVII столітті купці об'єднували капітали, щоб розділити величезні ризики морських експедицій.

**9.1. Укажіть організацію Раннього Нового часу, яка стала прообразом сучасних акціонерних товариств.**

- А Ремісничий цех
- Б Ост-Індська компанія
- В Королівський двір
- Г Фільварок

**Трансформація ринку праці**

*Сучасний контекст:* У сучасному світі існує поняття «прекаріат» – люди з нестабільною зайнятістю, без гарантій, які працюють за короткостроковими контрактами (кур'єри, фрілансери).

*Історичний контекст:* В Англії внаслідок огорожування тисячі селян втратили землю і були змушені шукати будь-яку роботу за мізерну платню.

**9.2. Яким терміном у тексті характеризується поява цієї групи людей, готових працювати на мануфактурах за будь-яких умов?**

- А Формування цехової еліти.
- Б Поява ринку дешевої найманої сили.
- В Закріпачення селян.
- Г Створення фермерських господарств.

**Глобалізація споживання**

**Глобалізація – це процес, унаслідок якого формується єдиний світовий ринок споживчих товарів і послуг, що призводить до стандартизації споживчих смаків, культурних цінностей та поведінки на глобальному рівні.**

**9.3. Це почалося ще в епоху Великих географічних відкриттів. Установіть відповідність між товаром та його сприйняттям у часі.**

|    | Товар               |   | Статус товару                                                     |
|----|---------------------|---|-------------------------------------------------------------------|
| 1. | Кава/Чай у XVII ст. | А | Звичайний, дешевий продукт щоденного вжитку, доступний кожному.   |
| 2. | Кава/Чай у XXI ст.  | Б | Екзотичний, дорогий «колоніальний товар», ознака розкоші та моди. |
|    |                     | В | Заборонений товар, що використовується лише в медицині.           |

**Аграрний бізнес**

*Сучасний контекст:* Сучасні агрохолдинги орієнтуються на експорт: вони вирощують величезні обсяги зерна чи соняшнику, щоб продати їх на світовому ринку, часто витісняючи дрібних фермерів.

*Історичний контекст:* У Східній Європі XVI–XVIII ст. шляхта створювала великі господарства саме для продажу зерна в Західну Європу.

**9.4. Як називалася така форма господарювання в минулому?**

- А натуральне господарство (вирощування лише для себе)
- Б фільварок (товарне господарство)
- В колгосп
- Г огорожування

**Критерії оцінювання**

| № | Відповідь | Рівні      | Бал | Усього   |
|---|-----------|------------|-----|----------|
| 1 | Б         | Початковий | 1   | 24 бали. |

|     |                                  |           |   |                                         |
|-----|----------------------------------|-----------|---|-----------------------------------------|
| 2   | Б                                |           | 1 | Отриманий бал потрібно помножити на 0,5 |
| 3   | В                                |           | 1 |                                         |
| 4   | Б, Г                             | Середній  | 2 |                                         |
| 5   | Б, Г, Д                          |           | 3 |                                         |
| 6   | 1-Б, 2-В, 3-А, 4-Г               |           | 4 |                                         |
| 7   | акціонерні, монополію, колоніями | Достатній | 3 |                                         |
| 8   | гарантій                         |           | 1 |                                         |
| 9.1 | Б                                | Високий   | 2 |                                         |
| 9.2 | Б                                |           | 2 |                                         |
| 9.3 | 1-Б, 2-А                         |           | 2 |                                         |
| 9.4 | Б                                |           | 2 |                                         |

### Використані джерела

1. Всесвітня історія. 8 клас. Щупак. URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/sshypak-world-history-8-class-2021/1.php>
2. Презентація для 9 класу з історії України за темою: «Ранній Новий час в історії України». URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-dlya-9-klasu-z-istori-ukra-ni-za-temoyu-ranniy-noviy-chas-v-istori-ukra-ni-323199.html>
3. Ранній новий період. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%96%D0%B9\\_%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9\\_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%B4](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%96%D0%B9_%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%B4)